

Raamat, mis ootab

Kui ma oleksin raamat, ei sünniks ma trükikojust värske paberi lõhnaga. Mind kirjutataks käsitsi, aeglaselt ja ebaühtlase käekirjaga, mõnel päeval kindla joonega, teisel päeval kõhklevalt. Mu tähed ei oleks alati ühesugused – mõni rida vajuks viltu, mõni sõna oleks parandatud või maha tõmmatud, sest ma ei osanud kohe kõike õigesti öelda ehk siis paberile panna. Ma sünniksin lausete kaupa, vaikuste ja mõtete vahele. Mind ei kirjutataks ühe istumisega ega kindla plaani järgi – pigem koguneksin ajapikku, nagu tolmu aknalauale või jäljed lumel, mida keegi pole teadlikult jätnud. Minu algus ei oleks selge ja mu lõpp oleks lahtine, sest ma ei ole raamat, mida loetakse ainult üks kord.

Minu kaaned oleksid tagasihoidlikud. Mitte seepärast, et mul poleks midagi öelda, vaid seepärast, et ma ei oska end müüa. Kaanel ei oleks säravaid värve ega lubadusi, et minust saab kellegi elu muutev teos. Pigem oleks seal akvareljas toon, võib-olla üksainus sümbol või kulunud kiri, mis ütleb: võta aega. Minu selg oleks veidi murdunud, sest mind on avatud just sealt, kus on olnud kõige valusam või kõige olulisem peatükk.

Kui mind avada, ei jookseks mu tekst sirgelt. Mõned peatükid oleksid lühikesed ja järsud, justkui katkised mõtted. Teised veniksid, eksleksid, kordaksid end. Oleks lehekülgi, kus räägitakse liiga palju, ja lehekülgi, kus on öeldud liiga vähe. Vahel jääks lause pooleli, sest ma ei teadnud tol hetkel veel, kuidas edasi elada. Vahel algaks uus peatükk sealt, kus vana oleks pidanud lõppema.

Minu marginaalides oleks märkmeid. Mõned on kirjutatud teise käega, teise pilguga. Keegi oleks alla jooninud lause, mis minu jaoks oli juhuslik, aga tema jaoks oluline. Keegi teine oleks kirjutanud küsimärgi koha peale, kus mina arvasin, et olen lõpuks millestki aru saanud. Ja oleks ka tühje servi, kus keegi ei ole midagi märkinud, sest sealne vaikus oli juba piisav.

Kui ma oleksin raamat, oleksin ma ajarändur. Ma ei liiguks masinaga, vaid inimeste kaudu. Iga lugeja viiks mind endaga kaasa oma aega ja hetke. Ma oleksin kellegi koolikotis, kortsus ja närviline, loetud vahetundide ajal. Ma oleksin kellegi öökapi, pooleli, sest elu tuli vahele. Ma oleksin kellegi riulis aastaid avamata, kuni ühel päeval keegi mind juhuslikult tolmust puhastaks ja uuesti avaks.

Ma näeksin, kuidas inimesed muutuvad. Sama inimene loeks mind eri aegadel erinevalt. Lause, mis kunagi tundus tähtsusetu, muutuks äkki valusalt täpseks. Peatükk, mis varem igav tundus, hakkaks rääkima asjadest, millest siis veel aru ei saadud. Mina ise ei muutuks, aga tähendus minu sees muutuks iga lugemisega.

Oleks ka neid, kes mind ei lõpetaks. Nad paneksid mind käest, sulgeksid mu kaaned ja ei tuleks enam tagasi. Mitte sellepärast, et ma oleksin halb raamat, vaid sellepärast, et nad ei olnud veel valmis. Ja see ei solvaks mind. Raamat teab, et iga lugu ei ole mõeldud igaiühele igal ajal.

Kui ma oleksin raamat, oleks mul peatükke, mida ma ise kardan. Lehekülgi, mida ma avaksin ettevaatlikult, kui üldse. Need oleksid kirjutatud tiheda kirjaga, ilma vahedeta, justkui oleks ruum otsa saanud. Seal oleks kirjas eksimised, ütle mata jäänud sõnad, valed valikud. Aga need peatükid ei oleks vähem tähtsad kui helgemad – nad hoiaksid kogu raamatut koos.

Minu lõpus ei oleks suurt kokkuvõtet ega moraali. Ei oleks lauset, mis ütleb, et kõik läks hästi või et kõigest õpiti midagi. Oleks vaid vaikne tunne, et see lugu on elatud. Ja võib-olla üks tühi lehekülg, sest alati jääb midagi veel kirjutada.

Kui ma oleksin raamat, tahaksin ma, et mind ei loetaks kiirustades. Et keegi võtaks mu kätte mitte eesmärgiga mind läbi saada, vaid minuga koos olla. Et keegi leiaks minu ridade vahelt midagi enda kohta – isegi kui see pole see, mida otsiti.

Ja võib-olla ongi see kõige olulisem. Et olla raamat, mis ei püüa olla täiuslik, vaid aus. Raamat, mis ei karju riulist, vaid ootab. Raamat, mis ei kardab kulumist, sest iga murd ja iga jälg tähendab, et keegi on mind päriselt avanud.

Kui ma oleksin raamat, oleksin ma elatud lugu. Ja see oleks piisav.

Mariliis Tute 12.H

Läänemaa Ühisgümnaasium